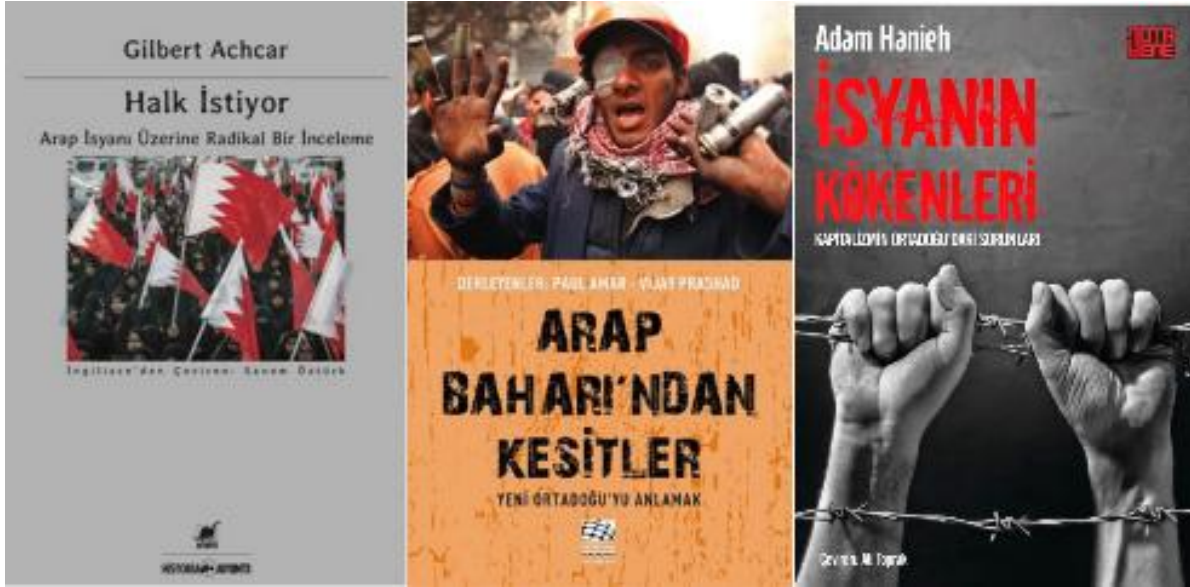

‘Arap Baharı’ndan Bugüne: Yemen (Kısa bir derleme)

Tunus’ta başlayan halk ayaklanmaları dalgası, henüz Mısır’a ulaşmadan en yoksul Arap ülkelerinden olan Yemen’e ulaşmıştı. 16 Ocak 2011’de Yemen’in başkenti Sana’da muhalefet sokağa çıkmaya başladığında ülkenin nerdeyse her yerinde yoksulluk ve kötü yaşam koşullarına karşı başta üniversite öğrencileri olmak üzere halk meydanları doldurdu. “Öfke Günü” olarak adlandırılan günlerde göstericiler kamusal alanları işgal etmeye başladılar. Yoksul Yemen toplumunun oluşturan neredeyse her kesim, sosyalistler, köylüler, politikacılar, askerler ve çocuklardan oluşan göstericilere, özellikle gençler ve kadınlar, barışçıl siyasal değişim çağrısı yapan sloganlar atarak, öncülük ediyordu. Diğer Arap ülkelerinde olduğu gibi buradaki göstericilerde, otuz yıldır ülkeyi yöneten, diktatörlüğün sona ermesini talep ediyorlardı.

Bu ayaklanmalardan geriye doğru gidilirse, bu en yoksul Arap ülkesinde huzursuzluk on yıllardır içten içe kaynıyordu. Ülkeyi yöneten küçük bir azınlık dışında, her kesmin yaşam standartları bozulmuş, işsizlik – geçim sıkıntısı toplumdaki yolsuzluklar, bozulan ekonomi ve özellikle tarımın ülkede bitme noktasına gelmesiyle birlikte kırdan kentlere göç yol açtığı çarpık kentleşmeyle ülke gün geçtikçe sefaletle gömülüyordu. Tüm bunlar sağlık, eğitim ve barınma gibi temel sistemlerin işleme önünde büyük engeller teşkil ediyordu. Rejim tüm bu burhandan korunup ayakta kalmak için muhaliflere karşı sansüre, keyfi göz altılara ve işkenceyle ölümlere varan gaddarca muamelelere başvuruyordu. Aslında Yemen toplumunda sokağa çıkıp hak alma mücadelesi, köklü bir geleneğe sahipti. 1950’li yıllarda başlayan sömürgecilik karşıtı halk hareketi, sendikal hareketin öncülüğünde ve o dönemki sosyalist dalganın da etkisiyle 1967 yılında İngilizlerin kovulmasına son bulmuş ve güney Yemen’de, YDHC (Yemen demokratik Halk Cumhuriyeti) kurulmuştur. Arap Küba’sı olarak tanımlana bu ülke, kadın hakları, sosyal politikalar eğitim ve sağlık alanında büyük ilerlemeler kaydetse de, fraksiyonlar arası iç hesaplaşmalar, Kapitalist ülkeler ve Sudi Arabistan gibi bölge ülkelerinin de baskılarıyla ancak yirmi yıl dayanabildi. Kuzey Yemen denilen bölge ise tarihsel olarak asında çok geri kamıştı, aşiretler ve dinsel azınlıkların etkin olduğu zayıf bir cumhuriyetle yönetiliyordu. 1970’li yılların sonunda Ali Abdullah Salih iktidara geldiğinde, güneydeki sosyalist yönetime karşı bölge ülkelerinin de desteğiyle bir kalkınma hamlesi başlattı. 1986 yılında güneydeki çatışma kanlı bir sürece girdi, bunu izleyen üç yıllık bir geçiş süreciyle, Salih ve YDHC sosyalist liderleri arasındaki anlaşmaya 1990 yılında iki ülke yeniden birleşme kararı

aldı. Birleşme sürecinde iktidar paylaşımı gruplar arası çatışmaları tetikledi ve İslamcılar tarafından desteklenen Salih kuvvetleri eski güneyi ele geçirdi. Yemen'in tümüne hükmeden Salih yönetimi, toplumsal muhalefete karşı özellikle, ABD ve Sudilerin desteğiyle ve de kurduğu iktidar ilişkileriyle, halkçı sosyal güçler üzerindeki mengenyeyi sıktı, kendine karşı en ufak muhalefeti sindirdi. İki binli yıllardan sonra Salih her başı sıkıştığında köktendinci selefler'i de imdada çağırma tereddüt etmiyordu. Tüm baskılar toplumsal krizi bastıramıyordu çünkü, krizin kökenleri sosyoekonomikti ve Yemen halkına "Arap Sokağının" devingenliği, teknoloji devrim - sosyal medya gibi çağın yeni yöntemleriyle, sirayet etmeye başlamıştı. "Halk geleceğini istiyordu", bu güne değin diktatörlüğün keyfi tutuklamaları, onur kırıcı davranışları, hapis cezaları ve diğer ayrımcı uygulamaları, halkın umutsuzluğunu ve öfkesini beslemekten başka bir işe yaramaz oldu. 2011 yılına gelindiğinde, Salih yanlılar, başkent Sana'nın merkezindeki Tahrir Meydanını göstericilerden önce işgal etselerde, başın öğrencilerin çektiği göstericiler, üniversitenin bulunduğu alanı direniş mekanına çevirip adına "Değişim Meydanı" dediler. Değişim Meydanı dahi iyi bir gelecek için yola çıkanlar tarafından bir şölen alanına dönüştü. Müzik, dans, şiir, sanatın her dalı dinsel ritüellerle birleşti, ezan ve toplu namazlar sivil itaatsizliğin bir biçimi oldu. Kara çarşafli kadınlar muhafazakar gelenekleri kırdı, aşiret üyeleri, ırgatlar, çiftçiler Yemen'in dört bir yanından sokağa indi. Öfke Gününe 150 bin insan katılmıştı ve bu Yemen tarihindeki en büyük kitlesel gösteriydi. Silahsız gösteriler karşı aşırı güç kullanımı kitlelerin sokağa çıkmasını azaltmadı aksine artırdı, buna duyulan tepki yönetim kademesinde saf değiştirmelere neden oldu. Bu sarsıntılar barışçıl gösterilere karşı şiddeti de artırdı, rejim yeniden el- Kaide gibi fanatik grupları sokağa itti, yüzlerce ölüm protestocuların öfkelerini artırdı, rejim yıkılmalıydı...

Arabistan yarımadasının egemeni Suudiler, Körfez İşbirliği Teşkilatı (KİK) ve petrol tacirleri devreye girip Salih'in ve ailesinin yargılanmayacağı ve başkanlığı bırakacağı bir planı devreye soktular. Salih'e yapılan bir suikast sonunda 30 yıllık diktatörün tahtı çatırdamaya başladı fakat her ne hikmetse hem BM hem de batılı ülkeler yarım ağızla yaptıkları açıklamalar dışında kılımı kıpırdatmıyorlardı. Suudilerse açıkça diktatörü koruyorlardı. Bahreyn'de ki halk ayaklanması bizzat Suudi ordusu tarafından bastırıldığında da, Arap Baharını alkışlayanlardan ses çıkmamıştı.

25 milyonluk nüfusuyla Yemen bir iç savaşa sürüklenmek üzereydi. Salih yıllarca müttefikleri her daim kendisine muhtaç olsun diye el-Kaide'yi desteklemiş, nüfusun yaklaşık yüzde kırkı olan Şii gruplar da bu tehlikeye karşı İran'la yakınlaşmışlardı.

Bu durum Sünni Körfez Krallıklarının, ABD ve batılı devletlerin Yemen'e olan ilgisini her daim diri tutuyordu. Yemen'de ki kaotik duruma artık bir son vermek gerektiği anlaşıldığında, 25 Kasım 2011 de Riyad'da yapılan bir törenle Körfez kraliyetleri ve Batılı diplomatların eşliğinde KİK anlaşması denen metne imzayı attı. Anlaşmayla iktidarı başkan yardımcısı Abdülrahman Mansur El Hadi'ye bıraktı ama oğulları ve yakın akrabaları iktidarını sürdürmeye devam etti, sokaklarda kan akıtmaya devam ediyorlardı. İktidar sözde değişmiş ama Suudilerin güdümünde ki eski mekanizma etki gücüne hala sahipti ve Salih rejiminin önde gelen askeri ve bürokratik elitleri yeni rejimde de konumlarını muhafaza etmişlerdi.

2012 den bu yana yeni rejim ABD, Batılı ve Sünni Arap Ülkelerinin desteğini arkasına alarak, sokağı kısa süreli de olsa bastırmayı başardıysa da, toplumsal ve ekonomik sorunları çözebilecek bir yeteneğe sahip değildi. Toplumsal muhalefetin bir kesimi, bu kez yanına güçlenen el- Kaide türevi örgütlerin saldırıları sonucu bir araya gelen Şii grupları da alarak, İran'ın da desteğiyle, silahlı bir güç oluşturdu ve pek çok şehirde denetimi ele geçirdi. Ülke dört parçaya bölünmeye başladı. Bir tarafta önemli ölçüde orduyu arkasına alan Husiler, diğer tarafta Suud destekli Sünni aşiretler, doğu ve güneyde Kaide, Güney Yemenli ayrılıkçılar. Ve ardından Suudilerin öncülüğündeki hava saldırısıyla, Suriye benzeri yeni bir iç savaşa doğru giden Yemen...

2015 'e gelindiğinde, Ortadoğu'da ki halk hareketlerinin hızla manipüle edilmesi, Mısır, Tunus

ve Libya deneyimleri, Müslüman kardeşler gibi grupların basiretsizliği ve en önemlisi devrimleri çalma hevesi, Suriye’de 4 yıllık iç-savaş süresince radikal İslamcı grupların dünyanın dört bir yanından Ortadoğu’ya militan sevkıyatı ve güçlenen bu grupların görülmedik vahşeti, petrol ve bölgesel çıkarlar... Tüm bunlarla bölgesel ve küresel güç dengeleri alt alta eklendiğinde, bu gün Yemen de diğer Ortadoğu ülkelerinde tarihsel bir çatlak olan “Mezhep” eksenli çatışma gittikçe derinleşmeye başladı, Küresel Güçlerin böge çıkarları bir yana, Suudi Arabistan, Katar, Mısır ve Türkiye gibi Sünni blok ile İran, Lübnan Hizbullah’ı ve Suriye Baas’ının mevzi kaybetmeme savaşı Ortadoğu’da geniş bir savaşı tetikleme potansiyeli taşıyor....

Kaynaklar:

- 1- Arap Baharı’ndan Kesitler - Vijay Prashad ve Paul Amar / İntifada Yayınları
- 2- İsyanın Kökenleri - Adam Hanieh / NotaBene Yayınları
- 3- Halk İstiyor – Arap İsyanı Üzerine Radikal Bir İnceleme - Gilbert Achcar/ Ayrıntı Yayınları

Kaynak:

<http://blog.radikal.com.tr/dunya/arap-baharindan-bugune-yemen-kisa-bir-derleme-94725>